

Wim Vangheluwe

**De Sint en zijn knecht,
wie zijn ze echt?**

De Sint en zijn knecht, wie zijn ze echt?

Teksten: Wim Vangheluwe

Een project van WIL.T voor © Doorbraak, Antwerpen,
2021

<https://boeken.cafe>

ISBN 978 949 3242 463

Depot D/2021/

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of worden openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke (elektronische of mechanische) wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of auteur.

*Ik draag dit boek graag op
aan mijn fantastische ouders,
Noël Vangheluwe en Rita Defreyne,
die mij als kind ten volle hebben
laten genieten van een prachtige traditie.*

Inhoud

1.	Inleiding	7
2.	Wie was Sinterklaas?	17
3.	De oorsprong van onze sinterklaastraditie	39
4.	Sinterklaas in andere landen	59
5.	Vlaanderen versus Nederland	87
6.	Het verhaal van Sinterklaas voor kinderen	97
7.	De echte en de valse Sinterklaas	107
8.	‘Want, al ben ik zwart als roet...’	115
9.	Van staf en mijter	127
10.	Hedendaagse controverses	147

11.	Het belang van tradities	181
12.	Wat kan ik doen om de traditie te bewaren?	197
13.	Sinterklaas en Zwarte Piet spelen	209
14.	Tips voor huisbezoeken	217
15.	Sinterklaas kapoentje	237
16.	Enkele getuigenissen	257
17.	Nawoord	291
18.	Dankwoord	298
19.	Bronnen	299

*De auteur als gelukkig kind op de schoot van Sinterklaas,
halverwege de jaren tachtig.*

1

Inleiding

Zoals ieder kind keek ik elk jaar vol verwachting, maar ook met een bang hartje, uit naar het bezoek van Sinterklaas en Zwarte Piet. De sinterklaasperiode was altijd de spannendste tijd van het jaar.

Voor volwassenen zijn Kerstmis, oudejaarsavond en Nieuwjaar traditioneel de belangrijkste feesten. Op kerstavond gezellig samen zijn met de familie en een grote, fonkelende kerstboom op de achtergrond. Oudejaarsavond is dé avond om met vrienden uit de bol te gaan, het oude jaar achter je te laten en het nieuwe feestelijk in te zetten. Maar voor een kind is en blijft Sinterklaas het échte feest. Want wat hebben kinderen aan ‘de feestdagen’? Ze moeten stil aan tafel zitten. Wachten op het eten en vooral de volwassenen niet storen bij hun drukke gesprekken over koetjes en kalfjes.

Sinterklaas is een echt kinderfeest. Al krijgen ze met Kerstmis en Nieuwjaar ook geschenken, het is de magie van het sinterklaasfeest die de hartjes van de kinderen sneller doet slaan.

Het gaat bij Sinterklaas niet zozeer om de geschenken. Die krijgen ze ook op hun verjaardag en op feestdagen. Het gaat ook niet om de chocolade en de andere lekkernijen. Die krijgen ze ook met Pasen. Wat maakt dan het sinterklaasfeest zo bijzonder?

Het zijn die grote, statige persoonlijkheid met zijn lange witte baard en rode mijter en die zwarte figuur die enerzijds angst inboezemen, maar tegelijkertijd grote kindervrienden zijn. Het opvoedende aspect, dat steeds meer verloren gaat, is wat het allemaal magisch maakt. Vrees die gecontroleerd wordt door de ouders, want zolang zij erbij zijn, kan het kind

niets ergs overkomen. Angst tegen beter weten in, want ‘elk jaar krijg ik heel wat cadeautjes van de goede Sint’.

Dat is het bijzondere van het sinterklaasfeest. Hoewel de Sint in heel wat uitingen steeds meer af lijkt te glijden naar een soort ‘kerstman’, blijft het opvoedende aspect voor vele ouders gelukkig belangrijk.

Als een kind het een tijdje te bont maakt, kan een ouder het ultieme dreigement gebruiken: ‘Ik zal het zeggen tegen Sinterklaas!’ Meteen weet het kind dat het braaf moet zijn, want alleen ‘wie zoet is, krijgt lekkers.’

Het spreekt voor zich dat je het ‘sinterklaasargument’ niet te pas en te onpas moet gebruiken. Niet alleen verliest het anders alleen maar aan kracht. Maar belangrijker: wat een feest moet zijn voor het kind, moet ook een feest blijven.

Voor mij was de sinterklaasperiode de mooiste tijd van het jaar. Het was altijd met gemengde gevoelens dat ik op 7 december, samen met mijn moeder, de kerstboom versierde. Op die dag, en geen dag vroeger, kwam de kerstboom in huis, want ‘Sinterklaas houdt niet van kerstbomen’, werd mij altijd verteld. In die tijd was er nog een mooie, perfecte afbakening van de seizoenen, iets wat ik persoonlijk nog steeds in ere houd.

Met dankbaarheid denk ik terug naar mijn kindertijd in Wijnendale, Torhout, halverwege de jaren tachtig. Alles was nog peis en vree. Ik herinner me vooral één avond. Ik keek samen met mijn broer en mijn ouders naar de televisie. Plots hoorden we iemand rond het huis lopen. Hij bonsde op de rolluiken en klingelde met een bel. Doodsbang kroop ik achter de zetel. Toen mijn vader zei dat het ‘misschien wel inbrekers konden zijn’, hielp dat niet echt om mij op

mijn gemak te stellen. Ik riep naar mijn pa om de deur niet open te maken, maar het mocht niet baten. Mijn angst was echter van heel korte duur. Ik heb er ook zeker geen trauma aan overgehouden! Want toen mijn vader de deur opende, waren ze daar: de echte Sinterklaas met Zwarte Piet! Oh, wat waren mijn broer en ik gelukkig! In mijn herinnering zat Sinterklaas op de meest rechtse zetel, al spreekt een foto van die tijd dit tegen en zit hij helemaal links. Herinneringen kunnen zo gemakkelijk vervagen en misvormen doorheen de tijd. Wel weet ik nog dat ik niet kon wachten op al de pakjes en ik keek al in de doos voordat Sint en Piet de tijd hadden om alles eruit te halen. Vreemd genoeg is net dat moment op de gevoelige plaat vastgelegd. Het was een waar festijn! Een ongelooflijke overvloed aan prachtige geschenken. We wisten niet waar we eerst wilden mee spelen. Spijtig voor ma en pa, ze kregen niet eens een dankjewel voor dat alles. Maar Sinterklaas en Zwarte Piet, die konden we niet genoeg bedanken.

Helaas, de magie komt ooit tot een einde. Ik woonde toen al verschillende jaren in Mesen, in het zuiden van West-Vlaanderen. Ik zat waarschijnlijk in het vierde of vijfde leerjaar, dat weet ik niet meer heel precies. In de klas werd rondverteld dat Sinterklaas niet echt bestond. Niet echt... Stel je voor... Dat kan toch niet...? Mijn medeleerlingen waren zo trots dat ze het al wisten, dat ik niet voor hen wilde onderdoen. Daarom zei ik dat ik dat ook allang wist, al heb ik het daar voor de eerste keer gehoord. Toen ik daarna naar Sinterklaas mocht gaan in de plaatselijke krantenwinkel geloofde ik het ook echt: 'Sinterklaas is niet echt... Zijn baard is duidelijk vals.' Vanaf dat moment was het nooit

meer hetzelfde. Ik verzwegen het wel voor mijn ouders, want ik dacht dat ik dan geen geschenken meer zou krijgen. Bij mijn vader vond ik de geschenken onderaan in de kast van de woonkamer. Ik was blij en trots dat ik de waarheid wist, maar ik bleef zwijgen. Maar mijn moeder had mij door. Ik zette wel mijn schoentje, met suikerklontjes en een flesje bier voor de goedheiligman, en ze legde daarna wel wat chocolade neer, maar ze deed zelfs niet meer de moeite om de suikerklontjes te verstoppen. Dus de volgende dag legde ik dezelfde suikerklontjes terug bij mijn schoentje. Het mocht niet baten.

Zoals bij zoveel anderen, kwam er ook een tijd dat ik mezelf te goed voelde voor Sinterklaas. Je bent jong en je wilt volwassen zijn. Het kinderlijke wordt afgelegd. Sinterklaas werd een symbool voor mijn kinderjaren. Niet alleen werd het ‘iets voor kinderen’, het leek me plots ook echt kinderachtig. Later, bij het volwassen worden, herontdekte ik de mooie traditie. Het bleef een herinnering aan mijn kindertijd, maar dan wel een hele mooie. Nog steeds geeft de sinterklaastijd mij een warm gevoel, meer dan louter nostalgie. Het is de mooiste tijd van het jaar geworden waarin ik de mooiste traditie die we hebben, keer op keer mag herbeleven.

Het vreemde is: zelfs als je volwassen bent en allang weet dat de Sinterklaas en de Zwarte Piet voor je gewoon verklede mensen zijn die een rolletje spelen, toch word je ergens weer kinderlijk. Ook als je weet wie er onder die valse baard en mijter, onder die zwarte schmink en gekleurde muts schuilgaan, je staat wel oog in oog met Sinterklaas en Zwarte Piet. Ergens besef je dat het hier niet

zomaar gaat om een toneeltje spelen. Je staat oog in oog met een aloude traditie en je maakt er deel van uit. Op die manier zijn Sinterklaas en Zwarte Piet écht!

De laatste jaren is er een ware hetze ontstaan tegen dit mooie en onschuldige kinderfeest. Wat een leuke tijd vol tradities en blije gezichten moet zijn, is verworpen tot telkens terugkerende, ranzige scheldtirades, censuur op sociale media en angst om wat anderen van je denken als je eeuwenoude tradities wilt doorgeven aan je kinderen. Dat woorden als ‘racisme’, ‘racist’ en ‘discriminatie’ eraan te pas komen, grenst aan het ongelofelijke.

Daarom besloot ik in mijn lessen aan de laatstejaars van het middelbaar onderwijs aandacht te besteden aan het belang van tradities. Het spreekt voor zich dat er heel wat aandacht was voor het thema van Sinterklaas. We hebben tradities ontleed, besproken en bediscussieerd. En vaak kwam de volgende vraag van leerlingen terug: ‘Wat kunnen wij doen om zo’n traditie te beschermen?’ Een vraag die mij niet meer losliet.

‘Wat kan ik doen om deze traditie te beschermen?’ Ik kocht een sinterklaaspak en zwartepietenkostuums met alle toebehoren en ik begon zelf, samen met enkele vrienden (soms zelfs met mijn studenten), Sinterklaas en Zwarte Piet te spelen. Traditioneel, zoals het mij werd overgeleverd. Al snel merkte ik dat ouders bijna steeds dezelfde opmerking gaven wanneer ze me vroegen: ‘Het zal toch wel met een echte Zwarte Piet zijn?’

Het is opvallend dat niet alleen kinderen, maar ook volwassenen steeds zo opgetogen zijn om Sinterklaas en

Zwarte Piet te zien. Auto's vertragen om te claxonneren en de bestuurders zwaaien met kinderlijk enthousiasme. Mensen steken de straat over om een selfie te kunnen nemen met Sint en Piet. Ouders brengen natuurlijk hun kinderen om een handje te geven, maar ze vragen soms ook om een kleine video op te nemen zodat ze aan hun kind kunnen zeggen dat ze Sinterklaas zijn tegengekomen. Bijna niemand doet er flauw of uitlacherig over. Integendeel: bijna iedereen komt Sinterklaas met veel respect tegemoet en spreekt hem steeds respectvol aan: 'Dag Sinterklaas.' 'Dankjewel, Sinterklaas.'

Het is een manier waarop ik de traditie probeer door te geven aan een volgende generatie. Het is kleinschalig, maar het is beter dan niets, denk ik dan.

Hoe langer ik hiermee bezig ben, hoe meer ik zie dat 'Sinterklazen' foutief gekleed zijn en dat mensen nog weinig kennis hebben van de tradities rond dit feest. Op de lagere school werd mij bijvoorbeeld geleerd dat de staf in de linkerhand gaat en de ring om de ringvinger van de rechter. Het stoorde mij als kind als ik merkte dat een Sint ze foutief droeg, vooral toen ik het geheim van Sinterklaas had doorgrond. Nu ik zelf Sinterklaas speel, probeer ik me aan de traditie te houden. Toen ik merkte dat vele sinterklazen foutjes maken, uit onwetendheid of nonchalance, kwam het idee om er een boek over te maken. Wie is Sinterklaas? Heeft hij echt bestaan? Was hij een Turk? Waarom is dat opvoedende aspect zo belangrijk? Waar moet je rekening mee houden als je Sinterklaas wilt spelen? Op deze en veel andere vragen wil dit boek een antwoord bieden.

